

15. S-förslag till förändringar i skatte- och utjämningsystemet

Trots att svensk ekonomi är stark, och trots att vi som land är rikare än någonsin, ser vi återkommande rapporteringar om brister i välfärden. Personalen ges inte tillräckligt med tid, väntetiderna till vården ökar, allt fler går ner i arbetstid för att vårda en nära anhörig och omsorgen om de äldre är otillräcklig.

Kommunal har i sin rapport "Skatteväxling för välfärden - ett idéprogram" beräknat resursbehovet genom att bedöma omfattningen av dagens underbemanning och utifrån denna gjort en uppskattning. Kommunal kommer i rapporten fram till att det behövs minst 50 000 fler heltidsanställda inom välfärden för att arbetsbelastning och arbetsmiljö ska hamna på en acceptabel nivå, och ge de anställda rimliga förutsättningar att utföra sina arbeten, det är räknat i underkant. Det kräver ett resurstillskott på cirka 30 miljarder kronor.

Utöver den underfinansieringen som välfärden dras med idag kommer behoven av resurser att öka ytterligare under de kommande åren. Finansminister Magdalena Andersson redovisade för ett år sedan finansdepartementets beräkningar som visar att det år 2026 krävs en ökad finansiering med 90 miljarder kronor för att bibehålla 2019 års standard. De sista orden är viktiga. De innebär att med 90 miljarder kronor extra så kommer undersköterskor, vårdbiträden, barnskötare och alla andra som arbetar inom vård, skola och omsorg fortfarande sakna kollegor. Vi tar med oss underbemanningen in i framtiden. För att vi år 2026 ska ha en välfärd där de anställda inte behöver stressa sönder sig behöver vi alltså, jämfört med år 2019, minst 120 miljarder kronor extra.

De ekonomiska förutsättningarna att skjuta till dessa nödvändiga resurser skiljer sig dock markant åt i landet. Exempelvis hade Årjäng en skattekraft per invånare år 2020 på 163 700 kronor medan Danderyd hade en skattekraft på 394 700 kronor.

Skillnader i skattekraft, demografi- och geografi, tillsammans med andra strukturella faktorer som exempelvis socioekonomi, antalet nyanlända och folkhälsa, påverkar förutsättningar och därmed kostnaderna för att erbjuda invånarna likvärdig välfärd.

Det är uppenbart att utjämningsystemet inte lever upp till sin föresats. Det räcker med att jämföra skattesatsen mellan olika kommuner och regioner. Österåker var den primärkommun som år 2020 hade den lägsta kommunala skattesatsen på 17,10 procent medan Dorotea har den högsta på 23,80 procent.

En svag punkt i dagens välfärdsfinansiering är att kommuner, som i slutändan ska leverera välfärdsservicen, har vitt skilda möjligheter till skatteintäkter. De får ta ut skatt på förvärvsinkomst och där förvärvsinkomsten per invånare är låg blir därför de egna potentiella skatteintäkterna låga. Det kommunalekonomiska utjämningsystemet som ska utjämna förutsättningar är långt ifrån tillräcklig i dag.

Riksdagen och regeringen har gett kommunerna ett obligatoriskt uppdrag att tillhandahålla en viss service utifrån grundidén att välfärden är en riksangelägenhet, inte bara en lokal angelägenhet. Det är därför inte rimligt att kommuner i så stor utsträckning på egen hand ska ansvara för att det finns tillräckliga förutsättningar till välfärden.

Kommunal föreslår i sin rapport ett införande av en statlig inkomstskatt om 5 procent på förvärvsinkomst som delas ut lika per invånare till kommuner och regioner. En sådan skatt, som de kallar för "välfärdsskatt", skulle bidra till att utjämna de ekonomiska förutsättningarna. Den möjliggör en skatteväxling för kommunerna, det vill säga att de kan sänka sin egen skattesats tack vare intäkterna från staten.

De flesta är nog överens om att det behövs en skattereform, eller en översyn av skattesystemet. Det borde dessutom ske med ett brett stöd i riksdagen. Men för att det ska vara tydligt för väljarna vad Socialdemokraterna vill är det nödvändigt att partiet redogör, åtminstone grunderna, till hur vi vill se en översyn av skattesystemet och det kommunalekonomiska utjämningsystemet.

Med hänvisning till ovanstående yrkas

att Socialdemokraterna arbetar fram ett förslag om förändringar i dagens skattesystem och kommunalekonomiska utjämningsystem som säkerställer den långsiktiga finansieringen av den svenska välfärden,

att förslaget därutöver ska garantera ekonomiska förutsättningar för att leverera en jämlik välfärd över hela landet, samt

att förslaget ska bidra till att minska klassklyftorna och öka jämställdheten och jämlikheten i samhället.

S kvinnor Stenungsund

Stenungsund 21/12 -20